

DESPRE UNELE ASPECTE ALE GLOBALIZĂRII ȘI A RĂZBOAIELOR ECONOMICE ACTUALE IN CONTEXTUL SECURITĂȚII ECONOMICE

***BUGA Oleg**, dr. hab., prof. univ.
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*

The world economy, especially related to US relations with Russia, the European Union with Russia is in a deep crisis. About this, allows us to affirm the evolution of international relations in the last half year. International reality is unique, but the perception and representation that we build is different.

Key words: international relations, economic war, civil war, competition, economic space, Globalization.

Economia mondială, mai ales, ceea ce ține de relațiile SUA cu Rusia, a Uniunii Europene cu Rusia se află într-o criză adâncă. Despre asta ne permite să afirmăm evoluția relațiilor internaționale din ultima jumătate de an. Realitatea internațională este unică, dar percepția și reprezentarea pe care noi o construim e diferită. În literatura de specialitate se remarcă dezbateră dîntre cei care percep politica internațională ca fiind expresia globalizării și cei ce contestă acest proces! Considerăm, că disputa de idei privind structura relațiilor internaționale, mai ales cele economice, nu se va încheia niciodată.

De exemplu, Immanuel Wallerstein referindu-se la globalizare, menționează idea că o percepe doar ca imagine fundamentală pe discurs; „.....acest discurs reprezintă o enormă eroare de înțelegere a realității contemporane – eroare care ne este impusă de grupuri puternice și, mai grav, pe care ne-am impus-o singuri”. În genere, considerăm că realitatea de azi, e o luptă a statelor și a corporațiilor pentru interesele sale, privind acumularea de resurse și vînzarea produselor (ca finalitate obligatorie a procesului economic) și pentru a stopa dezechilibrele economice și a opri adevăratele războaie e nevoie de preocupări adînci pentru postarea unui echilibru adevărat.

Mulți analiști consideră că după acest război rece economic, izbucnit în cea mai importantă regiune a lumii, rolul statelor se va diminua. Scopul nostru este de a analiza noțiunea de „război economic”, adică a fenomenului în care este implicată practic toată UE, dar și un actor important mondial - Rusia. Mai mulți specialiști în relații externe consideră că competiția interstatală și inter-firme este mai important de studiat, decît fenomenul războiului economic. Dar ceea ce are loc acum între Rusia și o bună parte a statelor UE și SUA, e tocmai un război economic, o confruntare ce are nevoie de a fi studiată, ori după cum se vede procesul de globalizare, nu întotdeauna decurge pașnic, ca structură, nivel și scop.

În literatura anilor '90 sau chiar din ultimii ani mai putem întîlni termeni sinonimi, ca „războiul pantofilor”, „războiul comercial” și altele. Și peste tot se încearcă de a atrage atenție asupra fenomenului și nu a-l explica. Așa a fost, de exemplu, cu războiul din industria auto dîntre SUA și Japonia. Dar acum e complet altceva. Or, părtașii ideii că circulația liberă de capital și mărfuri este un mijloc de pacificare a statelor au cam dat-o în bară.

Elie Cohen scria că „începând cu Paul Krugman, se știe că problema națiunilor nu este competitivitatea, adică să faci mai bine decît vecinul, să cîștigi segmente de piață, problema principală este productivitatea sau capacitatea unei țări de a produce mai bine și mai ieftin, folosind capitalul său uman și fizic, mobilizînd resursele tehnologice și științifice”, atunci ceea ce vedem noi acum, e altceva.

Identificarea războiului economic și a implicațiilor sale asupra globalizării poate părea inadecvată, ținînd cont că, de cele mai multe ori, războaiele pe care le-a cunoscut omenirea au avut constant o componentă economică.

Războiul civil din Ucraina face parte dintr-o lungă serie de conflicte marcate de distrugerii de vieți omenești și bunuri materiale, în care interesele economice joacă un rol central. Războiul implică o acțiune violentă, de aici și reticente în a extinde înțelesurile lui către spațiul economic internațional actual, unde conceptul de competiție, chiar dacă subînțelege existență de învingători și învinși, se îndepărtează de efectele distrugătoare ale unui real „război”. Faptul, că războaiele economice anterioare s-au întretesut cu acțiunile militare, a lăsat să se creadă că ele vor dispărea în perioadele de pace, dar interesele statelor nu s-au armonizat automat prin schimburile comerciale propulsate de globalizare, așa cum susțineau unii neoliberali.

Privind prin prizma naționalului, războiul economic actual începe să capete un sens ocultat nu doar de liberalism, dar , în viziunea noastră, de marxism. În timp ce se concentra supra imperialismului ca stadiu suprem al capitalismului, marxismul pierdea din vedere analiza neideologică a bătăliilor între economiile naționale. Dispariția războiului ideologiilor nu duce deocamdată la dispariția confruntărilor economice. Globalizarea, prin rivalitatea pe care o induce în rîndul actorilor internațional, duce la conflicte economice care, în anumite condiții, pot pune în pericol siguranța națională. De aceea, considerăm oportun să stabilim distincții foarte clare între interesul național și interesul supernațional, între obiectivele competitive ale firmelor și acelea ale economiilor naționale.

În literatura de specialitate găsim, că competiția economică mondială presupune angajarea de către state și firme în cursă pentru obținerea de beneficii maxime pentru consumatori și acționari, astfel încît nu s-ar putea spune că scopul principal urmărit de acești actori ai globalizării este distrugerea adversarilor. Menționăm că, paralel, distribuția puterilor la scara globală în ultimii ani, a cunoscut modificări importante, materializate în accentuarea alunecării de la multilateralism spre unilateralism american, ceea ce a adus la motivația răbufnirii Rusiei.

Și, după cum se vede, contrar războiului tradițional, loviturile date în războiul economic sunt deseori invizibile și decisive, rareori raportate, astfel încît se poate crede că ele nu ar exista. Un mare analist Charles-Albert Michald sublinia în lucrarea sa „Ce este globalizarea?” că „După cum în spetele statului există putere, în spetele piețelor, este probabil că există, de asemenea, operatori, factori de decizie privați sau publici, interese, putere”. La fel de probabil, însă, este că acești operatori din spatele statului și al piețelor să conlucreze pentru a-și atinge interesele prin alianțe, înțelegeri temporare sau pe termen lung, în detrimentul altor state sau entități economice. Omenirea are de parcurs un drum lung pînă la acel perfect „joc” mondial în care toți participanții vor fi cîștigători.

Tocmai de aceea o chestiune, care merită din start clarificată, este definirea rolului statului în economia de piață și a raporturilor sale cu firmele private naționale, a interesului național, a securității economice naționale în condițiile activității CTN-urilor mîna în mîna cu statul etc.

Dinamica raporturilor dintre statul național și firme, a cunoscut o evoluție istorică impregnată de cultura locală, influențată de grupări de interese, ideologii și evenimente externe, ceea ce face ca astăzi să fim martorii nu al unui capitalism unic planetar, ci a unei serii întregi de variațiuni pe aceeași temă, distribuite pe tot mapamondul. Convergența tradițională dintre interesele de stat și private în cazul Japoniei sau al Coreei de Sud, au o dimensiune istorică, vizibilă la diverse nivele și azi. Totuși, lipsa de identitate a marilor firme occidentale este contrazisă de realitate; multinaționalismul lor nu le-a desprins total de specificul național, în ciuda aparențelor. În unele ocazii, statul participă din umbră la promovarea s-au apărarea firmelor naționale prin mijloace mai puțin ortodoxe, precum culegerea de informații, contraspionajul. Astfel, măsurile mai mult sau mai puțin discrete împletite cu patriotismul economic, aplicat de guvernul Rusiei readuce pe scena centrală statul ca promotor al intereselor naționale.

Dar a împăca astăzi patriotismul cu globalismul sau cu integraționismul regional, este un demers greu de întreprins, după ce însăși statul deschisese calea liberalizărilor financiare în anii '90. Relațiile dintre CTV cu statele de origine au îmbrăcat o mare varietate de forme, în care interesele geo – politico-economice, ca și cultura locală, au jucat rolul central.

Considerăm, că astăzi aceste relații au devenit mai complexe. Obligațiile asumate de state în cadrul tratatelor și a organizațiilor economice internaționale, complică și mai mult capacitatea statelor de a se implica direct în economie (aici trebuie să fim atenți, ori asta e la prima vedere, în realitate, noile strategii de intervenție sunt modernizate, redenumite și invizibile direct).

În situația de azi, din punct de vedere economic, competiția este esențială, chiar și la nivel de politici sociale. Asia, China atrage firmele străine în căutare de forță de muncă numeroasă și ieftină, dar nu trebuie neglijată atractivitatea oferită investitorilor străini de avantajele fiscale acordate de stat, legile permissive de protecție a mediului, adică de un pachet de înlesniri pentru a atinge amplasamente de capital.

Cuvântul cheie în economia globalizată a devenit competiția, iar fenomenul globalizării adâncește acest fenomen. În lume, regiuni sau orașe se întrec pentru a atrage și a reține investitorii gata să părăsească teritoriul în căutarea unor condiții mai favorabile. Dacă aceste situații se deteriorează, se observa decăderea economică. În această competiție, în războaiele economice un rol important este jucat de diferențele dintre culturi: dacă lumea anglo-saxonă este orientată spre consum, populațiile Europei și Asiei încă preferă economiile. În ceea ce privește fenomenul delocalizării producției, considerăm că diferențele dintre costurile forței de muncă reprezintă cel mai important factor în relocalizarea activităților firmelor multinaționale.

Deci, în condițiile create, diferența (distincția) între competiție, război economic sau arme economice de competiție nu este întotdeauna clara, dar sunt elemente esențiale ce trebuie avute în vedere în securitatea economică. Politicile de damping, barierele comerciale, sancțiunile economice, patentele forței de muncă, migrațiile creierelor, creșterea sau descreșterea prețului petrolului, crizele financiare devin tot mai sofisticate și pot crea condiții de subminare a unei economii naționale, ca în cazul Rusiei de azi.

Analizând actorii economici mondiali remarcăm faptul, că globalizarea economică este un fenomen ce merge mână de mână cu războaie economice, competiții etc. Metodele de ducere a acestor războaie sunt tot mai sofisticate, un caz elocvent fiind situația Rusiei de azi. Relațiile economice externe a fiecărui stat național depind și de politicile companiilor transnaționale, dar și de tendințele economice persistente. Datorită vitezei cu care se produc schimbările în mediul internațional este mai util de a te afilia în anumite blocuri integraționiste. Elementele economice a globalizării, mecanismele războaielor economice trebuie adânc studiate, ori aceasta ajută să fie înțelese cooperarea și conflictul, viitorul dezvoltării unui stat.